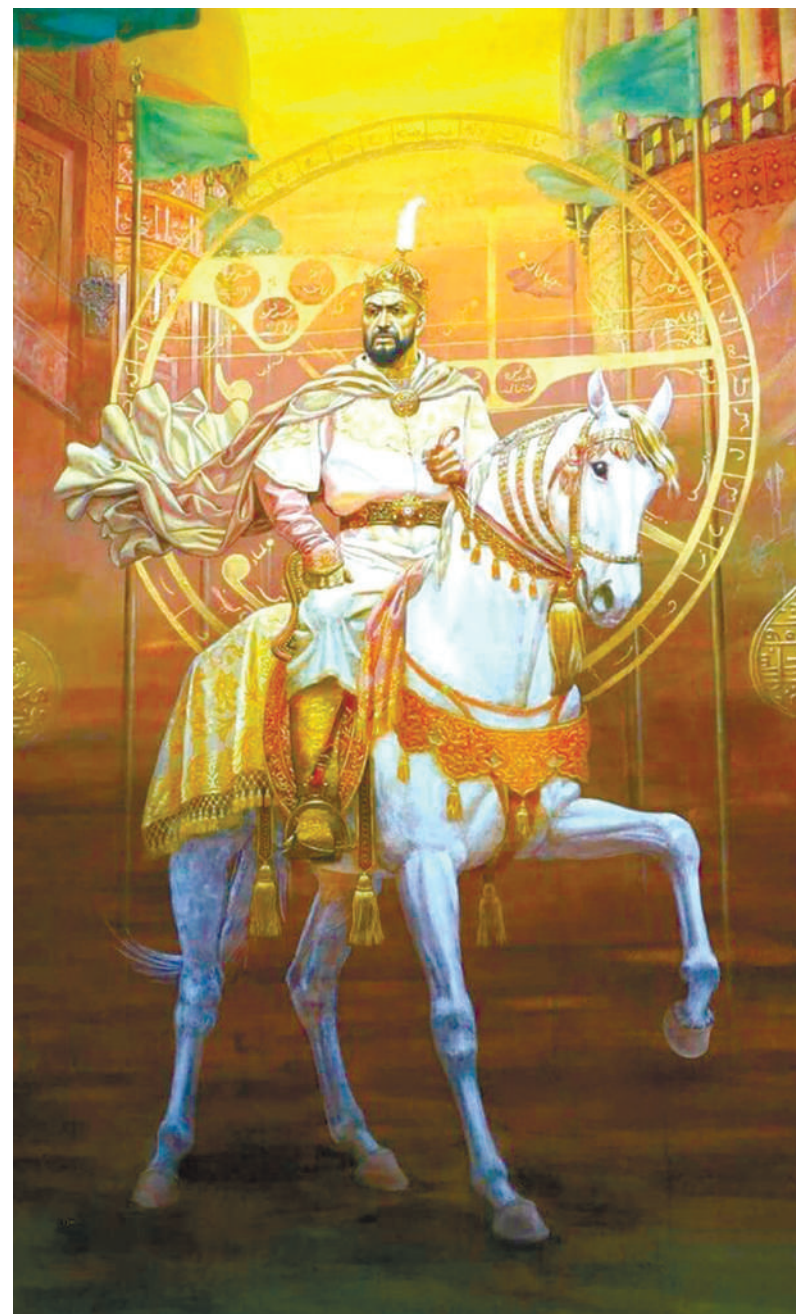

Tadqiqat

adabiy, ilmiy-ma'rifiy va ijtimoiy haftalik gazeta

ТАРИХИЙ КУН

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОННИНГ ЯНГИ ТОШКЕНТИ

Яхши ният ва орзуларнинг рўйи киши қалбини чексиз қувонтиради. Ўзбекистон аҳли ободлик кунгиллардан бошланиб, моддиятга кўчишдек янгилик ва тарихий ҳодисаларга яқин ўтган бир неча йил давомида гувоҳ бўлиб турибди. Яна бир муҳим янгилик. Кечаги кун – 2024 йил 3 апрель Янги Ўзбекистон тарихига зарҳал ҳарфлар билан битилган кундир.

Унутилмас бу кунда Республика Президенти қадим Шошга туташ ҳудудда Янги Тошкент шаҳри юраги, маънавий гултожи бўлажак илму ирфон масканлари, маданий иншоотлар тамал тошини қўйди. Республика Президенти уч йил аввал сўзлаган нутқида "Биз секин-аста "Янги Тошкент"ни қурашимиз", деган фикрни айтгани кўпчилиكنинг ёдида

бўлса керак. Зеро, ният ва режанинг амалга ошиши, бу миллионлаб мамлакат аҳли олдида айтилган сўзнинг ижроси демакдир. Бундай бунёдкорлик учун мўйсафид отахонлар, табаррук онахонлар шундай Рўзаи Рамазон кунлари, албатта, хайрли дуолар қилади.

(Давоми 2-саҳифада.)

Жаҳон тарихининг мангу чинорларидан бири Амир Темурни бошқа улуг сиймолардан ажратиб турадиган, инсониятни ҳайратга соладиган фазилатлари жуда кўп. Ана шулардан бири, шубҳасиз, унинг бунёдкорликка бўлган меҳри ва шижоатидир, мухтасар айтганда, унинг том маънодаги бунёдкорлигидир. Рус шарқшунос олими В.В.Бартольд унинг ғайратига қойил қолиб: "Ревностный строитель" (жонкуяр ва ашаддий бунёдкор), деб таърифлаган эди.

“ҲАР ЕРДАКИМ, ИМОРАТҚА ҚОБИЛ ЕР КЎРСА ЭРДИ...”

Бетимсол бобомиз Амир Темур ҳар ишга киришса, каттик киришар эди. Шарафуддин Али Яздий ҳам: "Ҳазрат Соҳибқироннинг бийик ҳиммати – ҳар ишнинг охиригача еткурмагунча ўлтурмас эрди", дея бежиз ёзмаган эди. Бир қизиқ ва ибратли воқеа: ҳали оддий амирлардан бири мақомида, қайсар, ўзбошимча ва иззатталаб амирлар бошини гоҳ қовуштиришга эришиб, гоҳ қовуштира олмай Туркистон чўлларидан от чоптириб юрган палларлардаёқ – 1365-66 йиллар қишида Соҳибқирон Қарши қалъаси қўргонини қуришга киришди ва поёнига етказди. Темурбек бу пайтда йигирма тўққиз ёшда эди. Унинг бу ҳаракатлари катта мақсад йўлида зинҳор иқиланиб ўтирмаганини, ёш амир ўшандаёқ кўнглига улуг умидлар жойлаганини, узок мақсадларни кўзлаганини, гарчи ўша пайт оддий бир амир бўлган эса-да, ўзини бутун мамлакат учун масъул сезганини кўрсатади. Чунки унинг келажакка ишончи юксак ва собит эди.

Маълумки, Самарқанд ҳам мустақкам деворлар билан ўралмаган эди. Шаҳар салтанат маркази қилиб белгилангандан кейин, Амир Темур унга пойтахт кўрку салобатини бериш, обод масканга айлантириш йўлида катта ҳаракат бошлади. Бу ҳаракат Соҳибқироннинг бутун умри давомида бир лаҳза тингани йўқ, десак муболаға бўлмас. Даставвал кўчалар ораста қилинди, Кўксарой бунёд этилди. "Самарқанд аркида Темурбек улуг бир кўшк солибдур, тўрт ошёнлик, – деб ёзади Бобур Мирзо "Бобурнома" асарида. – Кўксаройга мавсум ва машҳур ва олий иморатдур". Амир Темур салтанат бошига келгани билан йил бўлганда, милодий 1371 йилда олти дарвоза тикланди, шаҳарсозлик ривожланиб кетди, шаҳар мустақкам қалъа деворлари билан ўраб олинди. Соҳибқирон Самарқандни дунёнинг энг олди шаҳарига айлантирмоқчи эди, бунга эришди ҳам.

(Давоми 4-саҳифада.)

ҚАДРИЯТ

Инсонлар борки, насаби шарифлари зикр этилганда вақт тўхтайдиган гўё. Улар асрлардан асрларга ўтиб яшайверадилар. Худди Хизр алайҳиссаломнинг мангу тириклиги ҳақидаги афсоналар каби... Халқ эса улар босган тупроқни-да эъзозлайди, табаррук қадамжоларга айлантиради, эҳтиром ила у жойларни зиёрат қилади.

НАСАФИЙНИНГ БОҚИЙ НАФАСИ

Қаршидан ўн етти километр узокликдаги Қовчин қишлоғида Абул Муин Насафий зиёратгоҳи бор. 1027-1114 йилларда яшаб ўтган Абул Муин Насафий улуг ислом олими имом Мотуридийнинг издоши ўлароқ, унинг ақидаларига терс оқимларга қарши ўзининг асосли илмий мулоҳазалари билан қураша олган калом илмининг етуқларидан биридир. Зиёратгоҳ ана шундай илму ирфон жонкуяри шарафига номланган. Халқимиз асрлар давомида эъзозлаб келган ушбу муқаддас қадамжо ҳам собиқ тузум даврида ўғитхонага айлантирилиб, оёқости қилинди.

(Давоми 2-саҳифада.)

КРЕАТИВ ИҚТИСОДИЁТ:

ИСТИҚБОЛ ВА МУАММОЛАР

– Ҳурматли Нурислон ака, хабарингиз бор, Республика Маънавият ва маърифат кенгашининг 22 декабрь куни бўлиб ўтган кенгайтирилган йиғилишида давлатимиз раҳбари томонидан халқимизнинг бирдамлиги, эркинлиги ва фаровонлигини таъминлашга қаратилган қатор эзгу ташаббуслар илгари сурилди. Жумладан, жорий йилда Тошкентда жаҳон креатив иқтисодиётига бағишланган халқаро конференция ўтказиш назарда тутилган. Креатив иқтисодиёт нисбатан янги йўналиш бўлиб, унинг мазмун-моҳияти кенг жамоатчиликка ҳали у қадар тushунарли эмас. Шунга кўра, даставвал ўқувчиларимизни креатив иқтисодиётнинг "таржимаи ҳоли"дан боха-

бар қилсангиз. – "Сўздан сўзнинг фарқи бор, ўттиз икки нархи бор", дейди доно халқимиз. Дарҳақиқат, аввалбошда бу тушунчанинг маъно-мазмунини англаб олганимиз маъқул. Креатив (креативлик) лотинча "creatio" сўзидан олинган бўлиб, ижод, ижод қилиш маъносини англатади. Кенгроқ маънода у кишининг стандарт ғоялар, анъанавий қоидаю қолиплардан чиқиш қобилиятини билдиради. Сираси, у илгор фикр ва ёндашувни, оригиналликни тақозо қилади. Иқтисодий раванқ учун креатив фикрлашнинг ўзигина кифоя эмас. Ундан яратувчи ҳам, истеъмолчи ҳам бирдек манфаатдор бўлиши, наф кўриши керак бўлади. Бунинг учун эса ҳар қандай креатив ғоя моддийлашуви, товар ва хизматга айланиши

керак. Кейинги босқич тижорийлашувдир. Креатив товар ва хизматлар бозор объекти сифатида етилиши, таъбир жоиз бўлса, тарозидан ўтиши, истеъмолчи эҳтиёжини қондириши лозим. Шундан кейингина у иқтисодий ўсиш омилига айланади. Шу маънода креатив ва инновацион иқтисодиёт бир-бирига ўхшаб кетади. Аммо улар ўртасида анчагина фарқлар ҳам мавжуд. Креатив иқтисодиёт интеллектуал, маданий товар ҳамда хизматларни яратиш, ривожлантириш ва тижоратлаштиришга қаратилган. Бинобарин, санъат, маданият, кино, дизайн, медиа, мода, маънавий мерос, урф-одат, анъаналар ва бошқалар унинг асосий унсурлари ҳисобланади. Инновацион иқтисодиёт эса ишлаб чиқариш, техника,

Нурислон ТУХЛИЕВ, Ўзбекистон халқаро ислом академияси профессори, иқтисодиёт фанлари доктори, академик

технологиялар ва бизнесга янгиликлар киритишнинг барча жабҳаларини қамраб олади. Бу жараёнда мутлақо янги маҳсулотлар ишлаб чиқарилади, хизматлар яратилади. Креатив иқтисодиётда ишлаб чиқариш ва хизматлар кўрсатиш соҳасига ижодий ёндашув орқали маданий ва интеллектуал активлардан фойдаланилади.

(Давоми 3-саҳифада.)

ТАДҚИҚОТ

ҲУСАЙН БОЙҚАРО “ЗАФАРНОМА”СИ

Илмда Шарафуддин Али Яздий томонидан ёзилган "Зафарнома"нинг нодир қўлёзма нусхаси "Ҳусайн Бойқаро "Зафарнома"си, деб аталади. Ҳозирда бу қўлёзма Америка Қўшма Штатларида сақланади. 2022 йил мазкур қўлёзмани кўриш иштиёқида биз бу мамлакатнинг Балтимор шаҳрига йўл олдик. Натижада, айни қўлёзманинг асл нусхаси билан танишишга муваффақ бўлдик.

Шарафуддин Али Яздий (1454 йили вафот этган) томонидан 1419-1425 йилларда ёзилган "Зафарнома" асари Амир Темур ва теурийлар тарихи бўйича яратилган энг машҳур асарлардан ҳисобланади. Уни Шарафуддин Али Яздий теурий шахзода Иброҳим Султон буюртмасига кўра Шероз шаҳрида ёзган. Амир Темурдан кейин ва Ҳиротнинг 1507 йили Шайбонийлар томонидан босиб олинishi оралиғида Яздий "Зафарнома"сининг миниатюраларга эга уч қўлёзма нусхаси кўчирилгани маълум. "Зафарнома"нинг кўплаб қўлёзма нусхалари дунёнинг турли кутубхоналарида сақланади, нодир нусхалари кўп эмас. Шулардан бири "Ҳусайн Бойқаро "Зафарнома"си"дир. Мазкур номланиш "Зафарнома"нинг ноёб ва ёзилганидан кўп вақт ўтмай кўчирилган нусхаларидан бири теурий ҳукмдор Ҳусайн Бойқарога тегишли бўлганидан келиб чиққан. Қўлёзма асар 1467-1468 йили кўчирилган. Қўлёзманинг бошида Ҳусайн Бойқаро мадҳ этилгани учун айни қўлёзма "Ҳусайн Бойқаро Зафарнома"си" номи билан машҳур бўлган.

(Давоми 4-саҳифада.)

